

GLOBALIZACIJA

Globalizacija je nesumnjivo najviše (zlo)upotrebljavana reč i najređe definisana, verovatno sa najviše nesporazuma povezana, najnebuloznija i politički najdelotvornija reč poslednjih, ali i narednih godina (Ulrich Beck).

ŠTA JE GLOBALIZACIJA?

- Kompleksan fenomen - obuhvata različite međusobno povezane i prožimajuće dimenzije: ekonomsku, tehnološku, političku, kulturnu, **ekološku**, demografsku, vojnu
- Protivrečan fenomen - nemogućnost postizanja saglasnosti oko: prirode fenomena, njegovih početaka i posledica koje ima na savremeni svet

PRIRODA FENOMENA

- Stvaran dugotrajni istorijski **proces** koji dovodi do dubinskih i suštinskih promena u svim oblastima društvenog života:
  - dovodi do sveobuhvatnosti i jedinstvenosti sveta pa svet u krajnjoj instanci postaje **jedno mesto**
  - **protivrečan - ishod je krajnje neizvestan**
- **Projekat** - ideološka maska kojom se prikrivaju procesi transformacije kapitalizma i služi njegovoj reprodukciji - rezultat nije suštinski nov

TEORIJSKI PRISTUPI GLOBALIZACIJI PO DEJVIDU HELDU

- Hiperglobalisti
  - Skeptici
  - Transformacionalisti
-

HIPERGLOBALISTI

- integracija zasnovana na globalnoj ekonomiji, politici i globalnom civilnom društvu potpomognuta tehnološkim napretkom (informatika i komunikacije)
- kultura se homogenizuje
- nacionalna država gubi značaj
- rezultat - globalna civilizacija

SKEPTICI

- mit, ništa se novo u pogledu globalne integracije nije dogodilo
- dolazi do ekonomske dezintegracije - međunarodna ekonomija se odvija u tri regionalna bloka Evropa, Pacifička azija, Severna Amerika
- od sposobnosti nacionalnih vlada da modeliraju transformativne strategije zavisi uspeh nacionalnih ekonomija
- nejednakosti u svetskoj ekonomiji dovode do razvoja fundamentaliza i nacionalizma
- Rezultat -fragmentacije sveta u civilizacijske blokove i kulturne i etničke enklave

TRANSFORMACIONISTI

- realan proces tj. promene u društvu ekonomiji, politici i kulturi su realne ali istovremeno kompleksan i protivrečan fenomen
- posledice su neizvesne
- rezultat nije homogenizacija već pojava novih oblika globalne stratifikacije
- uspostavlja se kompleksan odnos države i nadržavnih tela - globalizacija
- dolazi do prožimanja lokalnih kultura globalnim uticajima - hibridizacija

- Ekonomija
  - Politika
  - Kultura
  - Prostor
  - Društvena struktura
  - okruženje
-

KADA POČINJE GLOBALIZACIJA?

- Stari fenomen - u svim oblicima ljudskih zajednica postojao je neki oblik povezivanja i prožimanja ljudi, dobara, kultura
- Nov fenomen - povezuje se sa modernizacijom
  - globalizacija I od 1870 - I svetskog rata
  - globalizacija II - od sredine 80-ih godina XX veka -savremena globalizacija

KOJI SU RAZLOZI INTENZIVIRANJA GLOBALIZACIJE?

- **Tehnološka revolucija u telekomunikacijama i prenosu informacija** - mikročipovi, sateliti, optička vlakna i internet – smanjena cena transporta, otvorila su se vrata za međunarodnu trgovinu uslugama, naročito u sferi informatike
- **Pad Berlinskog zida 1989. nestaje socijalistički poredak, a bivše socijalističke zemlje se integrišu u kapitalizam**
- **Kina se integriše u svetsku privredu prihvatanjem koncepta državnog kapitalizma**

GLOBALIZACIJA EKONOMIJE

- Globalni kapitalizam- ne postoje razlike u ekonomijama
- Promenjena struktura kapitala - vodeći značaj imaju finansijski kapital i usluge
- Formira se svetsko tržište –uključuju se azijske zemlje: Singapur, Tajvan, Južna Koreja, Hong Kong, Kina, Indija

GLOBALIZACIJA I DRŽAVA

- Nacionalna država – povećanje broja i slabljenje uticaja
- Transnacionalne organizacije- UN, MMF, NATO, WB, WHO itd.
- Neoliberalna država
- Odnos ekonomije i politike –pozitivna povratna sprega

Globalizacija kulture

Homogenizacija –vesternizacija, amerikanizacija - dovodi u pitanje opstanak nacionalnog identiteta - Homogenizacija se odvija u okviru ideologije konzumerizma kao dominantne ideologije globalnog kapitalizma

Ideologija konzumerizma- povećanje potrošačkih očekivanja i aspiracija izvan potreba i nezavisno od kupovne moći

potrošnja - kao stil života

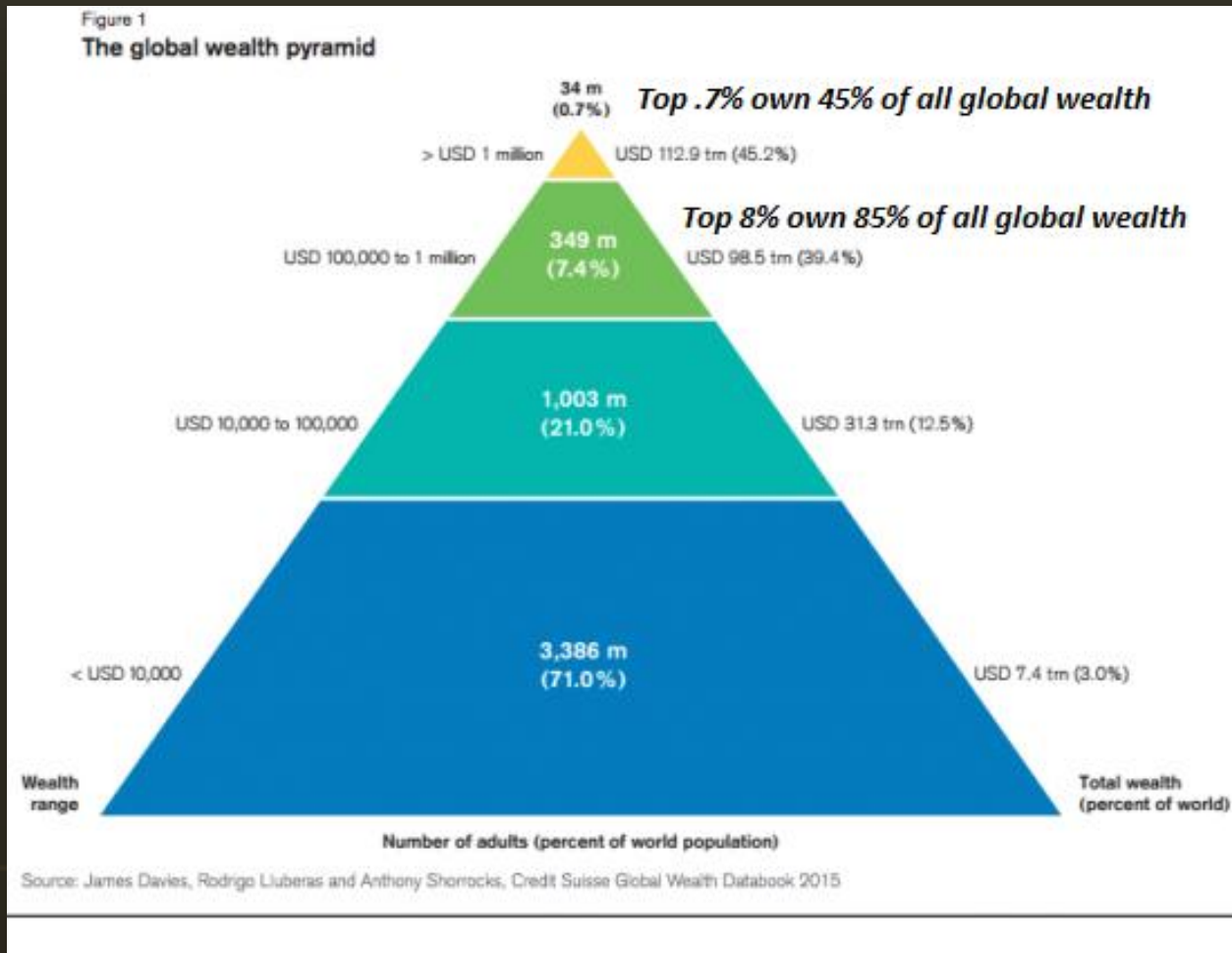
osnovni faktor društvene integracije

PROSTOR I GLOBALIZACIJA

- Smanjenje sveta - prostorno vremensko zgušnjavanje kao posledica aktivnosti kapitala i njegove rastuće internacionalizacije (Harvey)
- Dominacija prostora tokova (sistem razmene informacija, kapitala i moći) nad prostorima mesta (lokacijama) (Kastels)
- Kretanje važan deo savremene kulture (Urry)
- Kretanje predstavlja novi oblik društvene nejednakosti i raslojavanja - prostorno mobilni i lokalno vezani (Bauman)

DRUŠTVENA STRUKTURA U DOBA GLOBALIZACIJE

GLOBALIZACIJA I OKRUŽENJE

- Globalizacija
  - intenzifikacija društvenih odnosa na svetskom planu, koja povezuje udaljena mesta na takav način da lokalna zbivanja uobličavaju događaji koji su se odigrali kilometrima daleko i vice versa (Gidens)
  - čvršća integracija zemalja i naroda sveta do koje dolazi rušenjem veštačkih barijera za protok robe, usluga, kapitala, znanja i ljudi preko granica – (Stiglic)
- Globalizam
  - proces i sistem konfliktnog povezivanja sveta čiji sadržaj najpre određuje planetarizacija kapitala, interesi i uticaj velikih korporacija i pre svega Sjedinjenih Država
- Posledice: zagađenje životne sredine i ekološka kriza (industrijski razvoj pretnja očuvanju ekološke ravnoteže na globalnom nivou) i širenje različitih bolesti velikom brzinom

EFEKAT STAKLENE BAŠTE

- Prirodni proces zagrevanja planete. Sunčeva energija prolazi kroz atmosferu i zagreva površinu zemlje; veći deo sunčevog zagrevanja Zemlja direktno apsorbuje, a manji deo se odbija; zaslužni za odbijanje su gasovi : ugljen dioksid , hlorofluorokarbonati, metan i oksid azot tako što deluju kao prepreka sunčevom zagrevanju i zadržavaju toplotu unutar zemljine atmosfere
- Omogućava život na Zemlji –odsustvo gasova staklene bašte snizilo bi temperaturu planete za oko 33 stepena Celzijusa; život bi bio nemoguć - bez efekta staklene bašte temperatura na Zemlji bila bi -18 stepeni Celzijusa

ZAŠTO OVAJ PRIRODNI FENOMEN PREDSTAVLJA PROBLEM?

Emisija gasova sa efektom staklene bašte u atmosferu brža je nego što ih prirodni procesi mogu apsorbovati tj. zadržavaju se u atmosferi; razlozi: sagorevanje fosilnih izvora energije (nafta, ugalj, zemni gas, kerozin, propan), neplansko krčenje šuma, emitovanje novih sintetičkih gasova – narušena ravnoteža dolazi do globalnog zagrevanja

GLOBALNO ZAGREVANJE

- Postepeno povećavanje prosečne temperature na Zemlji usled promene hemijskog sastava atmosfere
- Efekat staklene bašte – povećaje količine gasova koji zadržavaju toplotu unutar zemljine atmosfere
- Jedan od najozbiljnijih ekoloških izazova našeg vremena
- Posledica: promena klime na Zemlji sa nizom razornih posledica po životnu sredinu i zdravlje
- Ljudski uticaj glavni faktor globalnog zagrevanja

POSLEDICE GLOBALNOG ZAGREVANJA

- Promena klime – oluje, poplave, uragani, sastav zemljišta, vegetacija
- Nove bolesti – virus hanta, prenosioci miševi (povećan broj miševa zbog obilnih kiša nakon višegodišnjih suša)

RAZARANJE OZONSKOG OMOTAČA

- Ozon (O_3) je prirodni gas svetloplave boje (troatomska molekula); Samostalno nastaje u prirodi tokom električnih pražnjenja, tj. grmljavine, a može nastati i pod uticajem UV zraka.
- Ozonski omotač nalazi se u stratosferi između šest i 30 milja iznad zemlje. Na visinu između 15 i 50 km nalazi se koncentracija ozona veća nego u ostalim delovima atmosfere
- Ozon apsorbira ultraljubičaste sunčeve zrake štetne po zdravlje čoveka tj. upija UV zrake; prekomerno izlaganje UV zračenju može izazvati kancer kože, oštećenje očiju i smanjiti otpornost organizma na infekcije.
- Ozonske rupe -razaranje ozonskog omotača odnosno, smanjuje se godišnji nivo ozona za 0.4%; primećeno je 70-ih godina 20.veka. Najveća ozonska rupa iznad Antartika
- Šta uništava ozonski omotač – freoni, hlor, brom
- Ozonski omotač može se obnoviti – manje vožnje automobilom, manje korišćenja pesticida
- Proizvodnjom koja ne razara ozon ozonski omotač se može oporaviti do 2048. godine s tim što će se rupa iznad Antartika oporaviti tek 2078. godina

GENETSKI MODIFIKOVANA HRANA

- Modifikacija genetskog sastava osnovnih useva – poboljšanje prinosa, poboljšanje otpornosti, poboljšanje vitaminskog sastava
- Zašto se proizvodi GMO hrana - nestašica hrane
- Najveći zagovornici transnacionalne kompanije